

POROČILA**Novi doktorji znanosti s področja geografije na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem****Peter Glasnovič:****Primerjava dejanske in potencialne razširjenosti izbranih vrst iz rodu vrčic (*Edraianthus*, *Campanulaceae*) s pomočjo modeliranja*****Comparison of actual and potential distribution of selected species of the genus Edraianthus (Campanulaceae) using modeling****Doktorska disertacija:* Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Oddelek za geografijo, 2017, 180 strani*Mentorica:* dr. Valentina Brečko Grubar*Somentor:* dr. Boštjan Surina*Zagovor:* 22. 5. 2017*E-pošta:* peter.glasnovic@upr.si

Izvleček: Balkanski polotok velja za enega od evropskih pleistocenskih refugijev in vročo točko evropske biotske pestrosti. Središče razširjenosti roda vrčic (*Edraianthus*, *Campanulaceae*) je zahodni Balkan z disjunkcijami v Apeninih, na Siciliji in v Karpatih. Da bi določili razširjenost 18 taksonov vrčic, smo v okviru terenskega dela, iz pisnih virov, herbarijskih zbirk in javno dostopnih baz podatkov zbrali informacije o njihovi razširjenosti. Z uporabo geografskih informacijskih sistemov smo njihovo razširjenost prikazali in analizirali. Z uporabo algoritma MaxEnt, ki predvidi ustrezen okoljski prostor na podlagi nepopolnega poznavanja razširjenosti, smo modelirali potencialno sedanjo in preteklo razširjenost (za zadnji višek poledenitve) desetih taksonov vrčic. Okoljske modele niše (ENM) smo pridobili z uporabo biopodnebnihih spremenljivk WorldClim. Rezultati sedanjih ENM so skladni z znano razširjenostjo taksonov. Modeli za preteklost nakazujejo različne vzorce okoljske ustreznosti. Analiza razširjenosti, modeli in proučevanje morfoloških značilnosti so pokazali rezultate, ki so skladni s poznanimi biogeografskimi vzorci vrčic in drugih rastlinskih taksonov z Balkana. Model za tankolistno vrčico (*E. tenuifolius*) je predvidel dve območji refugijev, eno na severozahodnem (Kvarner), drugo na jugovzhodnem delu vzhodne jadranske obale. Rezultati opisne, univariantne, multivariantne in geostatistične analize znakov v reproduktivni regiji tankolistne vrčice so prav tako pokazali obstoj jasnega biogeografskega vzorca in rezultati so skladni z rezultati okoljskega modeliranja niše ter predhodnih filogeografskih raziskav. Pojasnenih je veliko, ne pa vse posledice odziva na spremembe areala. Areali so dinamični, spreminjajo se v prostoru in času. Pri nekaterih taksonih se fragmentacija dogaja danes, pri drugih se je v preteklosti in to gre zaznati na različnih nivojih. Rastline se na spremembe v fragmentiranosti areala odzivajo tudi s spremembo biologije. Prepoznani prostorski vzorci zato ne zaključujejo niza, temveč odpirajo nova vprašanja in dajejo priložnosti za postavljanje novih raziskovalnih vprašanj.

Ključne besede: geografska razširjenost, Balkanski polotok, vrčice, *Edraianthus*, ledenodobni refugiji, okoljski model niše, morfometrija

Vesna Markelj:

Socialnogeografska preobrazba slovensko-hrvaškega obmejnega prostora po letu 1991 – primer Bele krajine in Pokolpja

Socio-geographic transformation of the Slovenian-Croatian border area since 1991: The case of Bela Krajina and Pokolpje

Doktorska disertacija: Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Oddelek za geografijo, 2017, 462 strani

Mentor: dr. Milan Bufon

Zagovor: 28. 8. 2017

E-pošta: vesna.markelj@gmail.com

Izvleček: Doktorska disertacija obravnava socialnogeografske značilnosti preobrazbe slovensko-hrvaškega obmejnega prostora, s poudarkom na čezmejni regiji Bela krajina in Pokolpje, zaradi družbenopolitičnega dogajanja po letu 1991. Doktorska naloga izhaja iz teoretskih izhodišč politične geografije in je nadgradila obstoječe raziskave o slovensko-hrvaškem obmejnem prostoru. Opravljena je bila primerjalna večnivojska socialnogeografska analiza znotraj celotnega slovensko-hrvaškega obmejnega prostora in na primeru čezmejne regije Bela krajina in Pokolpje za časovno obdobje petdesetih let, to je med letoma 1961 in 2011. Ta je podala celovit in kompleksen nabor vednosti o socialnogeografski preobrazbi tega prostora, saj je nova politična, družbena in ekonomska realnost v Sloveniji in na Hrvaški po letu 1991 spodbudila poglobljanje razvojnih ter strukturnih razlik med slovenskimi in hrvaškimi obmejnimi območji ob slovensko-hrvaški meji. Opravljena analiza je pokazala, da je vpliv državne meje in obmejnosti na socialnogeografsko preobrazbo po letu 1991 večji v obmejnem območju na hrvaški strani slovensko-hrvaške meje kot pa na slovenski strani. V doktorski disertaciji je bila s pomočjo opravljene terenske ankete podana tudi konkretnjša slika družbeno-prostorske organizacije čezmejne regije Bela krajina in Pokolpje. Podan je bil prikaz dejanskega razvoja čezmejnih družbeno-prostorskih odnosov in mobilnosti za obdobje po letu 1991 ter prikaz pričakovanj obmejnega prebivalstva glede vstopa Republike Hrvaške v Evropsko unijo leta 2013. Raziskava je pokazala, da po letu 1991 slovenska in hrvaška stran čezmejne regije Bela krajina in Pokolpje izkazujeta slabšo funkcionalno čezmejno povezanost v primerjavi s povezanostjo do svoje matične države ter svojega obmejnega območja ob slovensko-hrvaški meji. Doktorska disertacija prispeva k razumevanju prepletanja in součinkovanja širših geopolitičnih razmer ter meddržavnih odnosov na družbeni in prostorski razvoj obmejnih območji ob slovensko-hrvaški meji ter njihovega položaja tako v državnem kot evropskem prostoru.

Gljučne besede: geografija obmejnosti, slovensko-hrvaška meja, Evropska unija, Shengen, slovensko-hrvaški obmejni prostor, čezmejna regija Bela krajina in Pokolpje

Valentina Brečko Grubar

Novi doktorji znanosti s področja geografije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani

Jurica Botić:

Vpliv krepitev bošnjaške nacionalne identitete na geopolitične odnose na Balkanu

The influence of strengthening of the Bosniac national identity on geopolitical relations in the Balkans

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2016, 366 strani

Mentor: dr. Jernej Zupančič

Zagovor: 28. 12. 2016

Naslov: Put mira 5, HR – 21217 Kaštel Novi, Hrvaška

E-pošta: jurica_botic@yahoo.com

Izvleček: Glavno raziskovalno vprašanje disertacije, ki obravnava področje politične geografije in narodnega vprašanja, posredno pa sega tudi na področje religije ter vprašanja stabilnosti in varnosti, je preučitev povezanosti med krepitevjo bošnjaške nacionalne identitete in spremembami geopolitičnih odnosov na Balkanu. Pri raziskovanju tematike so bile uporabljene zgodovinska primerjalna metoda, primerjalna metoda, različne analize statističnih podatkov ter interpretacija in ovrednotenje informacij, zbranih na terenu z anketami, intervjuji in različnimi terenskimi indikatorji. V zaključkih je bilo mogoče: a) potrditi prvo hipotezo, po kateri so Bošnjaki dezorientirani v kontekstu post-Daytonske ureditve BiH in novih meja na Balkanu, ter izražajo potrebo po političnem tutorstvu; ter b) le delno potrditi drugo hipotezo, po kateri se vpliv krepitev bošnjaške nacionalne identitete na odnose na Balkanu odraža posredno prek vpliva islamskih držav na Bošnjake. Ti vplivi so različni glede na raznolikost družbenih razmer ključnih islamskih sil, kot so Turčija, Savdska Arabija in Iran.

Ključne besede: Bošnjaki, Bosna in Hercegovina, Balkan, nacionalna identiteta, geopolitika

Peter Kumer:

Vpliv družbenogeografskih dejavnikov na gospodarjenje z majhnimi zasebnimi gozdnimi posestmi

The role of socio-geographic factors in managing private small-scale forest estates

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2017, 134 strani

Mentorica: dr. Irma Potočnik Slavič

Somentorica: dr. Mimi Urbanc

Zagovor: 27. 9. 2017

Naslov: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Geografski inštitut Antona Melika, Gosposka ulica 13, 1000 Ljubljana

E-pošta: peter.kumer@zrc-sazu.si

Izvleček: Doktorska disertacija obravnava raznoliko družbeno skupino lastnikov majhnih zasebnih gozdnih posesti v Sloveniji, ki imajo v lasti pet ali manj hektarjev gozda. Ti lastniki sprejemajo odločitve o 40 % površin najpomembnejšega naravnega vira v Sloveniji. Njihova številčnost (okoli 279.000) predstavlja izziv za državo z dvema milijonoma prebivalcev. Namen raziskave je bil ugotoviti vpliv družbenogeografskih

dejavnikov na gospodarjenje temi posestmi. Uporabil sem kombinacijo kvantitativnih in kvalitativnih metod. Podatkovno osnovo so predstavljali »indeks lastnikov gozdov«, spletno-poštno anketiranje in uteži, ki so jih deležniki podeljevali dejavnikom. Kvantitativna analiza je vključevala opisno statistiko, statistične teste in optimizacijsko metodo voditeljev. Kvalitativno analizo sem opravil na podlagi transkripcij poglobljenih polstrukturiranih intervjujev in fokusnih skupin s pomočjo utemeljevalne teorije. Lastniki majhnih zasebnih gozdnih posesti so v primerjavi z vsemi zasebnimi lastniki gozdov v Sloveniji relativno bolje izobraženi, med njimi je manj aktivnih kmetov, več žensk in so bolj oddaljeni od svojih posesti oziroma jih več živi v urbanih delih ter so manj vključeni v gospodarjenje z gozdom. Gozd jim predstavlja neznaten osebni dohodek vendar ima kot del družinske zapuščine pomembno čustveno vrednost. Analiza je pokazala dva tipa lastnikov, to je »vključene« in »odsotne«. V zadnjem delu sem navedel več smernic za trajnostno gospodarjenje z majhnimi zasebnimi gozdnimi posestmi.

Ključne besede: lastniki majhnih zasebnih gozdnih posesti, vključeni lastniki, odsotni lastniki, socialnogeografski dejavniki, gospodarjenje z gozdom, razvrščanje v skupine, utemeljevalna teorija, Slovenija

Mojca Ilc Klun:

Slovensko izseljenstvo in diaspora v procesu geografskega izobraževanja
Slovenian emigration and diaspora in the process of geographical education

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2017, 339 strani

Mentorica: dr. Tatjana Resnik Planinc

Zagovor: 28. 9. 2017

Naslov: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Aškerčeva ulica 2, 1000 Ljubljana

E-pošta: mojca.ilc@ff.uni-lj.si

Izvleček: V doktorski disertaciji smo ovrednotili vključenost tematike slovenskega izseljenstva in diaspore v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu. Preučevanja smo se lotili s kvantitativno in kvalitativno analizo izbranih učnih načrtov ter izbranih učil različnih šolskih predmetov. Rezultati analiz učnih načrtov izbranih šolskih predmetov so pokazali, da so vsebine slovenskega izseljenstva in diaspore v učnih načrtih slabo zastopane oziroma povečini iz kurikularnih dokumentov izpuščene. Rezultati analize učbenikov in samostojnih delovnih zvezkov so pokazali, da avtorji (recenzenti, uredniki) te vsebine v nekatere učbenike po lastni presoji pomembnosti, vključujejo, ne glede na to, da so te vsebine izpuščene iz kurikularnih dokumentov. Ker so rezultati obeh analiz pokazali, da prihaja med njima do precejšnjih vsebinskih razlik glede prisotnosti vsebin slovenskega izseljenstva in diaspore, smo med 1103 učenci in dijaki izvedli raziskavo, v kateri nas je zanimalo znanje, poznavanje, razumevanje in zanimanje učencev ter dijakov za tematiko slovenskega izseljenstva in diaspore. Rezultati raziskave so med drugim pokazali slabo poznavanje osnovne terminologije in željo učencev ter dijakov po večji vključenosti vsebin slovenskega izseljenstva in diaspore v šolski sistem. Na podlagi rezultatov analiz in raziskave smo oblikovali tri inovativna učila, ki so združena v didaktični komplet »EMigracije«, s pomočjo katerih lahko učitelji učinkoviteje poučuje o slovenskem izseljenstvu in diaspori.

Ključne besede: didaktika geografije, slovensko izseljenstvo, diaspora, kurikularni dokumenti, učbeniki, inovativna učila

Daniela Ribeiro:

Vpliv pokrajinskih prvin na rabo zemljišč in regionalni razvoj kraških območij: na primeru Bele krajine

Impact of landscape features on land use and regional development in karst areas: a case study of Bela krajina

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Univerzitetni podiplomski študij varstva okolja, 2017, 281 strani

Mentor: dr. Dušan Plut

Somentor: dr. Andraž Čarni

Zagovor: 7. 11. 2017

Naslov: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Geografski inštitut Antona Melika, Gosposka ulica 13, 1000 Ljubljana

E-pošta: daniela.ribeiro@zrc-sazu.si

Izvleček: Namen doktorske disertacije je bil preučiti vpliv pokrajinskih značilnosti na rabo tal in regionalni razvoj kraških pokrajin na primeru Bele krajine. Sprva smo z indeksom vpliva človeka na obremenjenost kraškega okolja ocenili stanje na treh pilotnih območjih (občine Črnomelj, Metlika in Semič). Na njegovi podlagi smo raven obremenjenosti v Beli krajini opredelili kot nizko. V drugem sklopu smo preučili dve študiji primerov (naselji Adlešiči in Bojanci), kjer smo podrobneje preučili pokrajinske spremembe s poudarkom na rabi tal v zadnjih dveh stoletjih. Rezultati so potrdili opuščanje obdelovalnih zemljišč in zaraščanje pokrajine. V tretjem sklopu smo opravili kvantitativno (kazalniki trajnostnega razvoja) in kvalitativno analizo (intervjuji) pokrajinskih prvin trajnostnega razvoja. Rezultati kvantitativne analize kažejo, da je Semič najbolj trajnostno razvita občina, medtem ko je bil Črnomelj opredeljen kot najmanj trajnostno razvita občina. Rezultati kvalitativne analize pokrajinskih prvin niso pokazali večjih razlik med občinami, a smo zaznali določene razlike med skupinami deležnikov. Sklenemo lahko, da bi moral biti trajnostni regionalni razvoj na kraških območjih prilagojen posebnostim te pokrajine, posebej njenim ranljivostim. Ker je pravilno vrednotenje razvojnega potenciala in upravljanje s kraškimi območji zelo pomembno za Slovenijo, smo predlagali posebne kazalnike namenjene kraškim pokrajinam. Kras namreč ni zgolj omejitveni dejavnik, temveč tudi razvojni potencial pokrajine.

Ključne besede: pokrajinske prvine, raba tal, trajnosti regionalni razvoj, kraške regije, Bela krajina
Lucija Miklič Cvek